

OPONENTSKÝ POSUDEK :

MUDr.MARTINA ZVĚŘOVÁ :

ALZHEIMEROVA DEMENCE A ZÁTĚŽ PEČOVATELE

Vliv Alzheimerovy demence na psychosociální zdraví pečující osoby.

Svoji práci podala disertantka MUDr. Marie Zvěřová v úhledném a pečlivě upraveném svazku o obsahu 124 stran, představujících v logickém sledu jasným a úsporným stylem komponovaných kapitol její orientaci a podrobnou znalost v oblasti teorie, včetně nejnovějších poznatků v tomto směru rychle se vyvíjejícího a sofistikovaného výzkumu uvedené choroby s jejich dosahem na praxi léčby a péči o rozšiřující se populaci takto postižených osob.

V prvních šesti kapitolách uvádí autorka základní znalosti z oblasti teorie AN s velmi zdařilým přehledem současného stavu nálezů a výzkumu v oblasti neuropatologie a neurofysiologie AN, a její etiopatogenezi.

Tyto kapitoly nás seznamují s rozsáhlým pokrokem ve výzkumu i nejnověji objevených genů, kódujících některé zásadní látky , které jsou porušeny a účastny v tvorbě anomálních struktur jež nakonec vedou k apoptose neuronů a poruchám struktur, odpovědných zejména za spojení a přenos neuronálních impulsů.

V sedmé až deváté kapitole shrnuje autorka poznatky o diferenciální diagnóze a diagnóze AN dle hlavních diagnostických kriterií, podává přehled nálezů podporujících diagnózu AN a podává přehled biomarkerů AN, ve kterém osvědčuje opět znalost recentního stavu výzkumu v této oblasti.

Popisuje klinické aspekty AN, charakterizuje některé častější formy demencí a shrnuje znalosti a efektivitu současné terapie AN, jak z hlediska farmakologické léčby tak i jejich nefarmakologických forem.

V desáté až 12 kapitole je shrnuta psychosociální problematika rodinných pečovatelů, poznatky a známé faktory jsou rozděleny dle jednotlivých aspektů problematiky zátěže rodinných pečovatelů z hlediska genderových rozdílů, hodnocení stupně zátěže pečovatelů s citací je častěji užívaných škál, predikátory a projektivní faktory zátěže, kritické momenty a v rodinné péči, problém institucionalizace nemocného, otázky nutnosti omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům, jež mohou být pro rodinu zvláště citlivé a bolestivé. Autorka rozděluje a popisuje zátěž a psychické problémy pečovatelů, jejich časté afektivní a psychotické poruchy, úzkostné poruchy a problémy zvládnutí agresivity, jak u postižených, tak u pečovatelů.

Shrnuje pak možnosti ovlivnění zátěže rodinného pečovatele z hledisek opatření, týkajících se pečovatelů, pacientů a jejich vzájemného vztahu.

Ve výše uvedených posledních třech kapitolách (10 až 12) pokládá autorka teoretický základ k vlastní studii a testovaným hypotézám, důkladný, dovedený k nejnovějším znalostem, jasně a systematicky formulovaný a přehledný. Tvoří tak výborné a solidní základní kameny práce.

Celý oddíl je uzavřen soupisem literatury skoro na dvaceti stranách rukopisu.

Ve druhém oddíle práce podává autorka popis a výsledky obsahu dvou studií, které jsou vlastním objektem disertace:

Jde o Studii č.1 : Alzheimerova demence a její dopad na rodinné pečovatele :Zkušenosti z ambulantní praxe,

a Studii č.2: Frequency of some psychosomatic symptoms in informal caregivers of Alzheimer's disease individuals. Prague's experience.

V první studii cílem práce autorky bylo stanovení stupně zátěže rodinných pečujících

v souvislosti s pravidelnou péčí o člena rodiny, který trpí AN a následně z toho vyvodit možnosti intervence.

Soubor se skládal z 30 pacientů, trpících AD, léčených na psychiatrické ambulanci Psychiatrické kliniky VFN a ze 30 jejich rodinných pečovatelů (RP), pacienti museli splňovat výzkumná kritéria MKN -10 pro AD, byl u nich proveden MMSE, je popsáno rozvrstvení a příbuzenství pečovatelů.

U pacientů šlo o 19 pacientů s AD mírného stupně, o 11 pacientů s AD středně těžkého stupně.

Stupeň zátěže byl posuzován pomocí Zaritovy škály při vstupním pohovoru s pacientem a rodinným pečovatelem a dále po 4 a 8 měsících.

Hodnocen byl stupeň zátěže pečujícího a jeho změna v průběhu soustavné péče o nemocného během 8 měsíců od vstupního pohovoru v souvislosti s progresí AD u nemocného.

Výsledky jsou zaznamenány v přehledných grafech..

S poklesem kognitivních poruch na stupni závažnosti demence se zvýšilo za 8 měsíců pozorování procento zastoupení středně těžkých a těžkých forem demence a úměrně tomu stoupal stupeň zátěže, 75% dotazovaných příslušníků vyhledalo psychiatrickou pomoc, jen dva pečující (6.6%) se rozhodlo k institucionalizaci nemocného člena rodiny.

Opakovaná uvedení uvedených škál v průběhu sledování podporují předpoklad, že každodenní péče o rodinného příslušníka trpícího progredující AD se negativně odráží na celkovém zdravotním stavu rodinného pečovatele, s poklesem MMSE roste zátěž pečovatelů.

Dále bylo potvrzeno, že čím vyšší je zátěž pečujících, tím negativněji je jimi tato role pocíťována a stávají se intenzivnějšími úvahy o institucionalizaci dementního jedince, ovšem rozhodnutí umístit pacienta do ústavu je pro pacienta i pro dosavadního pečovatele obecně značně traumatizující, který přitom neznamená vyřešení jeho emočních problémů

Z celkového počtu rodinných pečujících se v průběhu sledování jen 5 z nich rozhodlo

k tomuto řešení.

Výsledky studie podporují dříve publikované údaje o potřebě poskytnout rodinným pečujícím dostatek podpory, informací a rad během celé doby pečování,

Důraz by při tom měl být kladen neposkytování adekvátní a kvalifikované primární péče,, která je nejbližší vlastnímu sociálnímu prostředí pečujících i nesoběstačným příjemcům péče.

Měl by být brán i ohled na požadavky a potřeby zdravotního stavu a psychické pohody u obou zúčastněných stran,protože vhodně zvolenými intervencemi lze intenzitu zátěže pečovatelů zmírnit.

Druhá studie je prezentována v angličtině.

Studie byla motivována nárůstem počtu seniorních nemocných, trpících demencí a následných potřeb pomoci rodinným pečovatelům, čelícím dennímu stresu po dlouhá časová období.

Účastníci tohoto výzkumu (73 jedinců) byli rodinní pečovatelé ambulantně sledovaných pacientů trpících slabou (moderate) (59 případů – 80,8%) a mírnou demencí (14 případů – 19,2%).v rámci AD.

Skupina pečovatelů se sestávala z 61 žen (83,6%) a 12 mužů (16,4%).

Autorka uzavírá, že u pečovatelů se nejčastěji vyskytovaly – chronická únava, a poruchy spánku.

Většina pečovatelů o pacienty se středním (moderate) stupněm AD hodnotila svůj vlastní zdravotní stav jako špatný a trpěla častějšími obtížemi ve srovnání s pečovateli pacientů s mírným stupněm AD, kteří hodnotili vlastní zdravotní stav jako dobrý nebo velmi dobrý.

Autorka uzavírá, že nejen komplexnost léčby a stálá nutná péče o nemocného, která je emočně i tělesně (a ekonomicky) velmi náročná přispívá k tíži situace pečovatelů též neadekvátní veřejná služba a to vše ovlivňuje sociální ,psychologický a fyzický stav pečovatelů.

Je nutné vyvíjet dobré schopnost vyrovnat se se situací a podporovat velkou solidaritu sociálních sítí., rodiny a přátel, což může pomoci pečovateli zvládat stresy jež přináší péče o blízké členy rodiny, trpící AD.

Práce je velmi dobře upravena, bez překlepů, opatřená přehlednými tabulkami a bohatým a recentním soupisem literatury, formulovaná jasnou a úspornou řečí

Z dotazů bych měl zájem o stručné srovnání úrovně sociálních sítí u nás a jinde, zejména v severských zemích.

Závěr :

Disertantka MUDr.Martina Zvěřová zvolila za předmět svého studia aktuální a vysoce společensky naléhavé téma, které pravděpodobně v budoucnosti při laxnosti státního řízení při dlouhodobém plánování zajištění občanů se zvyšující se tendencí k dlouhověkosti nabude až katastrofických rozměrů.

Každý přínos a vědecky podpořená zjištění ve zvládnutí AD jako chronické, často déle trvající, neléčitelné a fatální nemoci je právě z hlediska plánování a zlepšení péče o osud nejen nemocných, ale i jejich pečovateli prospěšný pro civilizační úroveň státu.

Autorka své cíle v tomto směru splnila, prokázala zvládnutí metod výzkumu a řešení aplikací, důležitých pro praxi a splnila tak požadavky příslušného zákona o udílení titulu PhD.

Doporučuji proto vědecké radě přijetí předložené disertace.

Prof.MUDr.Petr Zvolský,DrSc.

V Praze, dne 28. února 2013.

